

895.9323

សិវន

1/10/84

MARYKNOLL

Date... 10/10/84

00011868

ព្រះអង្គច្បាប់

តែងដោយ ហ៊ែល ស៊ីង

ភាគ ១

រក្សាសិទ្ធិ

ប.ស. ២៩៩៩

ប.ស. ២០០១

ជំពូក ១

សកម្មភាពនៃលោកសុគន្ធ

.....ព្រះអាទិត្យរះផុតជើងមេឃហើយ ប៉ុន្តែអ្នកស្រុកផ្សាររៀង
មើលពុំទាន់ឃើញពន្លឺចម្បងទិព្វនេះនៅឡើយទេ ដោយនៅជាយនៃទី
ប្រជុំជននេះ ព្រឹក្សាដ៏ខ្ពស់ៗដុះព័ទ្ធជុំវិញយ៉ាងក្រាស់ ។ គេហដ្ឋានជាច្រើន
ដែលស្មានថាតែពុំទាន់ភ្លឺនៅឡើយ ពុំព្រមបើកបង្អួចបើកទ្វារទេ ហាក់
ដូចជានៅងងុយខ្លាំងណាស់ ។ ទុកជាខ្យល់បក់ពីទិសខាងជើងមកជ្រាន
មែកឈើជិតខាង ឱ្យដាស់អង្រួនគេយ៉ាងណាក៏ដោយ ផ្ទះទាំងនោះខំប្រឹង
សំរំស្ងៀម ដើម្បីផ្តាប់ចិត្តម្ចាស់គេរៀងខ្លួនដែលកំពុងនិទ្ទ្រាក្នុងភ្លយយ៉ាង
ក្រាស់លើគ្រែ ។ ខុសគេតែសាលាស្រុកមួយទេ ដែលមិនព្រមសុំប៉ះចាញ់
ចំពោះធាតុរងាកំណាចក្នុងខែកក្កដានេះសោះ ។ ទ្វារបង្អួចទាំងឡាយ
បើកចំហធំៗបង្ហាញគេសានៃមន្ត្រីត្រប់រូបដែលកំពុងអង្គុយធ្វើការនៅតុរៀង
ខ្លួន ។ ពេលនោះពុំទាន់មានអ្នកស្រុកភ្នាក់ណាមកដល់ទេ ។ លុះត្រាតែ
សែងព្រះអាទិត្យនៃថ្ងៃមិនជ្រួតជ្រាបតាមចន្លោះតូចៗ នៃសន្លឹកឈើយ៉ាង
ក្រាស់ បញ្ចេញទិដ្ឋភាពវែងៗដូចជាព្រួញស្ពាន់ចាញ់មកដោតនឹងជញ្ជាំងសាលា
ទើបមានជនប្រុសស្រីបួនប្រាំនាក់ ដើរមកដល់ហើយបបោសជើងម៉ាខាង
មុខសាលាអង្គុយស៊ីស្លាជក់បារី ។

- លោកចៅហ្វាយអញ្ជើញមកដល់ហើយឬនៅ ? (មនុស្សប្រុសម្នាក់ក្នុងចំណោមជនទាំងនោះកាន់ក្រដាសមួយមួយយ៉ាងតូច ដើរចូលមកហើយសួរបណ្តូងម្នាក់ដែលអង្គុយនៅមាត់ទ្វារ មាត់ទ្វារនេះមានបិទបន្ទះក្តារមួយសន្លឹកសរសេរដាក់ថា «ចៅហ្វាយស្រុក» ។

- មានការណ៍អ្វី? បើឡើងពាក្យប្តឹងទេ សុំយកទៅជូនលោកស្មៅនសាលាឯណោះវិញ (បណ្តូងមាត់) ។

- ទេ ! ខ្ញុំមានការណ៍ធំណាស់ ចង់ជួបនឹងលោកចៅហ្វាយផ្ទាល់តែម្តង ។

បណ្តូងចោះទ្វារហើយនាំបុរសនេះទៅជួបលោកសុគន្ធាចៅហ្វាយស្រុករៀងដែលអង្គុយនៅតុមួយធំម្នាក់ឯក្នុងបន្ទប់យ៉ាងទូលាយ ។

- អញ្ជើញមកមានការណ៍អ្វីដែរឬ ? (លោកញញឹមសួរទៅអ្នកស្រុក ដែលធ្វើអាកប្បកិរិយាទ្រន់ៗ សំពះប្រណម្យហូចពាក្យទៅលោកហើយ ដាក់ប្រាណអង្គុយចោងហោងទៅលើក្តារ ដៃនៅតែប្រណម្យជាប់) ទេ ! ក្រោកឈរឡើងកុំធ្វើចង្វាក់ខ្ពស់ជាតិពេ អញ្ជើញអង្គុយនៅកៅអីនេះទៅ កៅអីនេះខ្ញុំទុកសំរាប់ឱ្យភ្ញៀវអង្គុយហើយ ។

- ទានប្រោស ដូចជាពុំគួរបើនឹងអង្គុយស្មើនឹងព្រះតេជព្រះគុណម្ចាស់ៗ ជាចៅហ្វាយនាយយើងខ្ញុំ ។

- អ្នកយល់ខុសទេ (លោកចាប់ទាញដៃភ្ញៀវឱ្យអង្គុយលើកៅអី) កាលពីដើមខែនោះមែន សព្វថ្ងៃដែលប្រទេសយើងបានឯករាជ្យខ្លះហើយ

នេះ គេមិនប្រកាន់ដូច្នោះទៀតទេ យើងសុទ្ធតែជាអ្នកបំរើប្រទេសជាតិ
ដូចគ្នា គ្មានអ្នកណាធំជាងអ្នកណាទេ...ឱ ! នេះពាក្យរបស់អ្នកឬ?
ប្តឹងពិចារណាលូចគោ ? អ្នកនិយាយប្រាប់ខ្ញុំវិញពិស្តារជាង ។

- ទានប្រោស ខ្ញុំបាទនេះហើយឈ្មោះ តា ចាន់នៅ ភូមិកំពង់ ពុទ្រា
សូមទានកាលពីយប់ដប់បីរោងខែអាសាឍនេះខ្ញុំបាទឃើញជាក់ជា ឈ្មោះ
ពុទ្ធ-ជេស កាច់រូបក្រោលចូលលូចគោខ្ញុំបាទពីក្រោមផ្ទះ មិនតែប៉ុណ្ណោះ
មានសាក្សីខ្ញុំបាទបួននាក់ដែលឮសូរពាក់រោង ក្រោកឡើង រត់មកទាន់
ឃើញស្គាល់មុខវាច្បាស់ណាស់ ។

- វាចូលលូចពីពេលធ្វើម៉ាន ?
- ខ្ញុំបាទមិនដឹងម៉េចទេ ប៉ុន្តែតាមចំណាំពីពេលចាស់ដេកលក់ ។
- ចុះអ្នក ឬសាក្សីអ្នក មានកាន់ចង្អៀងឆ្មុះឬចង្អុះអីទៅឈ្ងុល
មើលទេ ?

- ទានគ្មានទេ ខ្លាចវាឆ្អើល ។
- ចុះអ្នកឃើញស្គាល់អាចារដោយសារពន្លឺអ្វី ?
- ទានលោកខែភ្លឺច្បាស់ ។
- កាលនោះវាចូលគោបានបេកទៅទេ ?
- ទានថ្មីក៏មិនបាន ។
- វាមានអាវុធទេ ?
- ទានគ្មានទេ ។

-- ចុះសាក្សីអ្នក ដល់ទៅបួននាក់ទៅទាន់វាដែរម្តេចក៏មិនចាប់វា
ឱ្យបានក្នុងពេលនោះទៅ ?

-- ទាន់វាវត់លឿនណាស់ តាមពុំទាន់ទេ វាដឹកគោឱ្យរត់តាមវា
ទៅ ។

-- មើល ! អ្នកឯងអាងសាក្សីឈ្មោះអ្វី ?

-- ឈ្មោះនាងទិត- ហ៊ី ?

មួយរំពេច តាមបង្គាប់លោកចៅហ្វាយស្រុក បណ្តេញទូតបញ្ចូលនារី
ម្នាក់កណ្តាលមនុស្សស្លៀកសំពត់ខ្មៅពាក់អាវខ្មៅកាន់បង្អួចមួយនៅដៃ ។
ទាំងបបូរមាត់ទាំងធ្មេញខ្មៅយ៉ាងក្រាស់ហើយបៀមស្លាមួយមាត់យ៉ាងធំ ។
នារីនេះមិនចាំសេចក្តីបង្គាប់ទេ កាយវិការដំបូងបំផុតគឺទម្លាក់ខ្លួនអង្គុយ
បត់ជើងនៅក្តារ ។ លោកចៅហ្វាយមើលឃើញមិនតប្បីក៏ចង្អុលបង្គាប់
ឱ្យអង្គុយលើកៅអីវិញ ។ បានកៅអីហើយនៅលើកជើងបញ្ឈរជង្គង់លើ
កៅអីនោះទៀត ។ ទំរាំតែបានសួរចម្លើយស្រួលបួលនោះ លោកចៅ-
ហ្វាយខាតពេលអស់មិនតិច ។

-- អ្នកឯងឈ្មោះអ្វី (លោកសួរ)

-- ខ្ញុំហ៊ី ? ខ្ញុំឈ្មោះទិត (នាងឆ្លើយតែប៉ុន្មានម៉ាត់នេះបណ្តាល
ឱ្យលោកចៅហ្វាយធ្វើមុខជូរ ថ្វីបើលោកខំរក្សាទឹកមុខឱ្យនៅតែព្យញ្ជិម
ដដែលក៏ដោយ) ។

សុំទោស អ្នកអញ្ជើញទៅក្រៅខ្នាតស្នាដៃមាត់ចេញឱ្យស្អាតសិន
សឹមចូលមក បើអ្នកនៅបៀមស្នាយ៉ាងនេះខ្ញុំស្តាប់សំដីអ្នកមិនបានទេ ។

នាងទិតពុំទាន់ចូលមកវិញផង មានបុរសម្នាក់រុញទ្វារដើរទ្រនា
ចូលមកជួបនឹងលោក ។

លោកមេឃុំត្បែង ឈប់សិន ! ខ្ញុំសុំពួកលោកបន្តិចមុននឹងបើក
ឱ្យលោកនិយាយការនឹងខ្ញុំ សុំលោកកុំខឹងណាស់! ឱនមកជិតខ្ញុំ (លោក
និយាយតិចៗ) បើលោកចូលមករកខ្ញុំក្រោយៗ សុំភោះទ្វារសិន ចាំខ្ញុំ
ស្រែកពីក្នុងថាឱ្យចូលសឹមចូល នេះបានគេហៅថាគួរសម ហើយមិនបាច់
ដើរទ្រនាទេ ខ្ញុំសរប់ណាស់ដើរតាមធម្មតាមក អ្នកដឹងទេ ? ប្រទេសគេ
ជិតខាងគេដើរលឿនណាស់ទៅហើយ ដោយសារគេយកតម្រាប់តាម
ប្រទេសធំៗ រួចចុះលោកមេឃុំឯងមានការអ្វីទៅ ?

- ទាន់ប្រោសពីយប់មិញមានចោរម្នាក់ កាន់កាំភ្លើងបួននឹងដាវ
កាំបិតគ្រប់ដៃ ចូលមកប្លន់ឈ្មោះ សុច យកបានរបស់ទ្រព្យអស់រួមតម្លៃ
ពីរពាន់រៀល ។ អ្នកស្រុកបានតាមទៅ ។ មិនទាន់ដោយវាចូលទៅក្នុង
ព្រៃខេត្តសៀមរាបហើយបាញ់ចំរុះមកអ្នកស្រុកវិញ ។

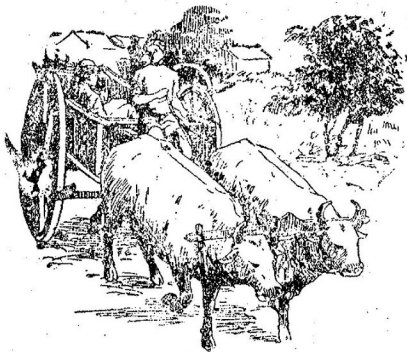
- វានៅម៉ូណា ? មេឃុំឯងមានបានតាមទៅជាមួយនឹងអ្នកស្រុក
ទេ ? លោកមេឃុំឯងជូនខ្ញុំទៅ ។

លោកចៅហ្វាយហៅបណ្តាទូតឱ្យអញ្ជើញលោកស្មៀនសាលាមក
ប្រគល់ការសួរចម្លើយពីរឿងចោរលួចគោទៅស្មៀននេះ រួចហៅពួក

ភ្នាក់ងារប្តីលីសប្រាំនាក់ឱ្យរៀបចំសេះនឹងសាស្ត្រាវុធទៅតាមថោរ ជាមួយ
នឹងលោកគ្មានបង្អង់ឡើយ លោកទុកតែដោយប្តីលីសម្នាក់ឈ្មោះកញ្ចុះឱ្យ
នៅមើលសន្តិសុខក្នុងស្រុក ។

ថ្ងៃនោះលោកចៅហ្វាយអញ្ជើញទៅតាំងពីម៉ោងប្រាំបួនព្រឹក បាត់
ទើសម៉ោងពីររសៀលទើបមកដល់ផ្ទះវិញ មានទាំងរទេះគោពីរមកជាមួយ
ផង ។ រទេះមុខផ្ទុកសុទ្ធតែសំពត់អាវដែលរុំនឹងកួយ ជាបង្វែចយ៉ាងធំៗ
ព្រមទាំងមានរបស់ឯទៀតជាច្រើន ។ ក្នុងរទេះមួយទៀតគេសង្កេតឃើញ
មានមនុស្សប្រុសបួននាក់អង្គុយបត់ជើង ដោយជាប់ចំណង់ស្លាបសេករៀង

ខ្លួន ។

— លោកស្មៀនសាលាសួរចម្លើយព្រឹកមិញគ្រប់គ្នាអស់ហើយនៅ?
 (លោកសួរនៅពេលដែល លោកស្មៀនរត់ពីសាលាស្រុកសំដៅមកទទួល
 លោក) ។

— ទានប្រោស សួរគ្រប់គ្នាអស់ហើយ...ទានពិបាកសួរណាស់ ខ្ញុំ
 បានបានពិសោធរមើលទៅ សាក្សីម្នាក់ថាដូច្នេះម្នាក់ថាដូច្នោះ (លោក
 ស្មៀនសាលាស្រុកឆ្លើយហើយសាស្ត្រាឱ្យស្តាប់គ្មានចោលចំណុចណាមួយ
 ទេ) ។

— នំ ! ដូចខ្ញុំបានស្មានក្នុងចិត្តទុកមកដែរ ថាបណ្តឹងនេះជាការណ៍
 ពុំពិតសោះ សុំលោកព្រាងរាយការណ៍មួយប្តឹងទៅខេត្តតាមដំណើរខ្លាស់
 ជាប់នូវពាក្យបណ្តឹងនឹងចំណើយទាំងអស់ទៅផង កុំភ្លេចបង្ហាញយោបល់
 យើងថា ព្រះចន្ទ្រដប់បីរោជគ្មានពន្លឺពីក្បាលព្រលប់ទេ ហើយធម្មតាចោរ
 លួចគោ វេលាបើមានគេទាន់កាលណា វាតែងភៀសខ្លួនចោលគោនោះ
 ហើយមិនមែនដឹកជាប់ដៃវា ឱ្យគេតាមចាប់វាបានទេ រឿងនេះទៅជាអា
 ចោរដឹកគោរត់យ៉ាងលឿន គេតាមចាប់វាពុំបាន ដូចជាជ្រួលខ្លាំងពេក ។

— ចុះមនុស្សត្រូវចោទ ?

— ឱ្យវាទៅផ្ទះវិញចុះ គ្រាន់តែប្រាប់វាថាវាឱ្យទៅណាឆ្ងាយចោល
 លំនៅ ក្រែងតុលាការត្រូវការរក ។ អើចឹងដោយ ! (លោកងាកទៅ
 ដោយកញ្ចុះដែលកំពុងឈរចាត់ការនាំពួកចោរដែលចាប់បានយកទៅឃុំ)

ចិន្តាលំឈ្មោះជេសនេះដែរ ? ទំនងជាមនុស្សចោរ ប៉ុន្តែគ្មានភស្តុតាង
អ្វីនឹងបញ្ជូនទៅតុលាការសោះ ។

— ព្រះតេជព្រះតុណ ទើបនឹងផ្លាស់មកប៉ុន្មានខែនេះពុំទាន់ជ្រាប
ច្បាស់ទេ (ដោយកញ្ចុះតប) អាជេសនេះជាមេចោរលួចគោយ៉ាងធំណាស់
វាដើរលួចគោអ្នកស្រុកសឹងតែពាយអស់ទៅហើយ បើទុកឱ្យវានៅជាសុខ
តទៅទៀត ប្រហែលជា....

— វាលួចប្លន់អ្នកណាខ្លះពីមុនៗមក? ដោយប្តូរសំនេរនៅស្ងៀម ។
លោកចៅហ្វាយសុគន្ធាក៏ដើរមកតេហដ្ឋានលោកដែលនៅជាប់របងសាលា
ស្រុក ។

— ប៉ាទៅអីយូរម៉ែ ? (នាងគន្ធពិដោរជាកូនក្រមុំលោកដែល
ឈរចាំលោកនៅមាត់ជណ្តើរផ្ទះសួរ) កូននឹងអ្នកដោយមិនទាន់ប្រាំបាយ
មួយមាត់ទេ អ្នកដោយគាត់អុចចូបបន់ព្រះសុំឱ្យប៉ាឯងមានជ័យជំនះ ឥឡូវ
មានមែនហ្ន៎ប៉ា ?

— មែនហើយកូន អាបួននាក់នឹងហើយដែលប្លន់នៅឃុំត្បែងនោះ
(លោកប្រាប់កូននៅពេលដែលឡើងជណ្តើរចូលទៅក្នុងផ្ទះ ហើយឃើញ
អ្នកស្រីប្រពន្ធលោកចេញមកទទួល)

ម៉ែអាដោម្តេចក៏មិននាំកូនប្រាំបាយមុនទៅ ?

— អាដោវាមិនព្រម (អ្នកស្រីតប) ។

— យី ! យើងដូចជាមានសំណាងដែរ (លោកនិទានតបន្តិចៗត្រម
ជាមួយនឹងកាយវិការលោកដែលដោះសំលៀកបំពាក់ ហើយមកអង្គុយ
ពិសាក្រយាហារ) អាចារ្យបាញ់ផុតៗមុនត្រចៀក បើងាកក្បាលតែបន្តិច
មកស្តាំប្រហែលជាប៉ុន្មានមកឃើញមុខកូនឯងក្នុងពេលនេះទេ អស្ចារ្យ
ណាស់ម៉ែអាដោ បងមិនចង់និយាយទេ តែនិយាយឡើងម្តងៗ វានាំឱ្យ
បងព្រឺសាច់ខ្វាក់ៗ មានស្រួលអ្វីវាៗពូនចាំមើលឯងៗអ្នកដើររកវា ក្នុងព្រៃ
ងាយឯណានឹងរកវាឃើញ ត្រាតែវាបាញ់មកមុនទើបដឹងទីកន្លែងរបស់វា ។

— ប៉ាអាដោឯងមិនត្រូវហ៊ានយ៉ាងនេះទេ (អ្នកស្រីពោលបណ្តើរ
យកបានពីលោកទៅហ្វាយទៅដួសបាយជូនលោកនឹងពិសាខ្លួនឯងបណ្តើរ)
ស្លាប់ងាយណាស់ យើងធ្វើការតែល្មមៗបានហើយ រាជការចំលោកមិន
មែនឃើញយើងធ្វើការយ៉ាងណាទេ ស្រុកដាច់ឆ្ងាយពីទីក្រុងយ៉ាងនេះផង
បើនឹងបានសក្តិយសនោះមិនបាច់ខំប្បប្រាសទេ ។

— ម៉ែអាដោ យើងធ្វើការនេះមិនមែនប្រាថ្នាបុណ្យសក្តិសុំទូនោះ
ទេ បើបងប្រាថ្នាយ៉ាងនេះបងមិនចាំបាច់សុំផ្លាស់មកស្រុកនេះរកស៊ីលក់
ស្បែក នឹងឆ្អឹងបងទេ បងនៅតែស្រុកជិតៗព្រះរាជធានីទៅក៏គង់បានបុណ្យ
សក្តិដែរ ប៉ុន្តែអ្នកគិតមើលផងវាស្រុកនេះវេទនាយ៉ាងណា? តាំងពី
រាជស្តេចអង្គណាមកក៏មិនដែលបានយល់សេចក្តីសុខចម្រើនសោះ បើមិន
ត្រូវចោរព្រៃប្លន់ដណ្តើមយកទ្រព្យសម្បត្តិទេ ក៏ត្រូវអ្នករាជការរឹបដាន់អូស
ដឹកមិនស្រេចការ រីឯអារ្យធម៌វិញគឺ «សូន្យ» គ្មានឃើញលូតលាស់ត្រង់

ណាបានបន្តិចសោះ បងតូចចិត្តណាស់កាលបើឃើញទស្សនីយភាពដ៏
អកុសលបែបនេះ គិតថាតើខ្មែរ ឯងក៏ខ្មែរ ខ្មែរដូចគ្នា ខ្មែរត្រូវស្វ័យជាតិ-
ខ្មែរចង់ ឱ្យខ្មែរបានរុងរឿងចេះដឹងស្មើគ្នាឡើង....

ជំពូក ២

មហន្តរាយ

ក្នុងមួយថ្ងៃនេះ តាំងពីព្រឹកទើបល្ងាចលោកសុគន្ធាគ្មានពេលទំនេរ មួយវិនាទីណាឡើយ ។ បើមិនចេញទៅបង្គោបសត្រូវទេ ក៏លោកនៅ តែនឹងមន្ទីរធ្វើការរបស់លោក ដើម្បីទទួលភ្ញៀវដែលមកផ្ទៀងទុក្ខព្រមទាំង ជំនុំជំរះការវិវាទទាំងឡាយ លោកមិនចេះចុញទ្រាននឹងបណ្តាវាស្រ្តដែល មករកលោកខុសម៉ោងពេលទេ ។ ពេលល្ងាចសោតទុកជារនាំងខ្មៅនៃ ភាពត្រឹមត្រូវមកបង្កើនទេសភាពនាគក៏ដោយបើជានៅសល់ការច្រើនទៀត លោកស៊ូទ្រាំបង្ហើយការនោះ ឱ្យអស់សិនទើបវិលមកផ្ទះរកបាយទឹក ។

ក្នុងភាគីថ្ងៃនេះ លោកអស់កំលាំងពេកណាស់រកកាន់ដងប៉ាកកា ក្រដាសព្រាងរាយការណ៍ដូចសត្វមួយដងពុំបាន ។ ណាមួយធាតុរងាដែល ខ្យល់ដេញពីក្រៅវ៉ូៗ គ្មានឈប់ឈរនោះ ជ្រាបចូលក្នុងផ្ទះតាមស្នាយព្រិល នឹងចន្លោះការជញ្ជាំងមករំពល់ទុក្ខលោករកអង្គុយលេងជងពុំបាន ។

— អាដោ នាំប្អូនទៅតែងទៅ (លោកប្រាប់ពីត្រែលោកទៅកូន ស្រីលោក ដែលអង្គុយដេរនៅតុជិតចង្កៀងប្រេងកាត) នៅធ្វើអ្វីទៀត ផ្ទះគេក៏ដេកស្ងាត់អស់ទៅហើយ ។

— អើប៉ាអាដោ យើងគិតម្តេចទៅ ? អ្នកស្រីដែលសំរាននៅជិត នឹកភ្នកសួរលោក នៅពេលដែលកូនស្រីលោកចូលទៅក្នុងបន្ទប់ផុតទៅ)

ត្បិតពីថ្ងៃមិញចិដោយកញ្ចុះបានមកសួរបញ្ជាក់យើងម្តងទៀតហើយ ។

- បងគិតស្រេចហើយអូន ព្រោះបងបានឱ្យគេស៊ើបមើលទៅ ឃើញថាមិនកើត ។ ម្តេចក៏ថាមិនកើត ? ចៅក្លាញកូនគាត់នោះបង បានឃើញហើយកាលវានៅតូចនោះវាសុភាពមែនហើយ ដល់មកឥឡូវ វាដោយខ្លួនទៅវិញ តាំងពីវាបានធ្វើការមានសក្តិយសបានប្រាក់ខែនេះ វាក្មេងហួសមាឌ សឹងចង់ជាន់ក្បាលគេទៅទៀត បងស្អប់ណាស់មនុស្ស ណាដែលដើរផ្ទុយនឹងគោលបំណងរបស់បង ។

- ហ្នឹង ! បងឯងចង់ឱ្យអាដៅទៅតិញហើយហ្នឹង ខ្ញុំស្អប់ណាស់ កំពុងតិញ ។

- បងមិនគិតទេ ក្រមការក៏ដោយ គិតក៏ដោយ ទាហានក៏ដោយ ឱ្យតែមនុស្សនោះដឹងឆ្លេងស្តាំចេះគិតដល់សុខទុក្ខរបស់ជនជាតិខ្មែរគ្នាឯង មិនរាប់មានក្រ ដូចជាកាលគេមកនិយាយលើកមុន បើសិនជាបងស៊ើប ទៅត្រូវចិត្តបងៗ ឱ្យគេភ្លាម ថ្វីត្បិតតែធ្វើតិញៗ ពុំមែនសុទ្ធតែអាក្រក់ ទាំងអស់គ្នាទេ ប៉ុន្តែបងស្តាយណាស់ពុំទាន់បានស៊ើបដឹងការអ្វីផងអូនឯង ប្រញាប់ទៅបណ្តេញគេឱ្យថយចេញទៅ ។

- ណ្ហើយបងអើយ ! ឱ្យអាដៅទៅកូនចិដោយកញ្ចុះទៅអាណិត គាត់ៗ តាមអង្វរយើងញឹកណាស់ មួយទៀតគាត់ជាមនុស្សស្មោះត្រង់នឹង យើង គាត់ធ្វើការនៅស្រុកនេះយូរឆ្នាំមកហើយ ឮតែគេសរសើរថាជា មនុស្សល្អ គួរឱ្យគាត់សប្បាយចិត្តម្តងទៅ មួយទៀតទុកជាកូនគាត់មាន កិរិយាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គង់ឡើងមុខកូនស្រីយើងដែរ យើងធ្វើការ

ប៉ុណ្ណោះដែរឱ្យកូនទៅមនុស្សមិនសមស្របដូចជាមិនល្អ ហើយគេសើច
យើងណាបង ។

- អូន ! បងបានប្រាប់អូនឯងរួចហើយតើ ថាបងមិនព្រមឱ្យទេ
ដោយកញ្ចុះនោះក៏បងបាននិយាយប្រាប់វាហើយដែរម្តេចក៏វានៅតែទទួល
សួរច្រើនដល់ៗទៀត ?

និយាយគ្នានេះពុំបានគិតដល់ពេលម៉ោងទេ តាមតែនាឡិកាដែល
ព្យួរនៅជញ្ជាំងសាលារៀនវាយម៉ោង៨-៩-១០ បន្តគ្នាតែវាទៅចុះ ស្ទុះត្រា
តែមានសូរកាំភ្លើងផ្ទុះពីចម្ងាយមកឮតែប៉កៗប៉ែរ! ប៉កប៉ែរក្នុង ហើយឮ
សូរកាំភ្លើងពួកប៉ូលីសសាលាស្រុកបាញ់តទៅវិញផង ទើបលោកសុគន្ធា
ស្ទុះក្រោកឡើងកញ្ជក់បានចង្អៀងពិលនឹងកាំភ្លើងយន្តតូចដែលដាក់ជិតខ្លួន
ជារលដ្ឋី សួនៗ សំដៅទៅទ្វារ ប៉ុន្តែលោកមិនទាន់បើកទេចាំស្តាប់ជើង
ការសិន ។ មិនយូរប៉ុន្មានលោកឮសូរជើងមនុស្សពីរនាក់ជញ្ជ្រាំងជណ្តើរ
មុខផ្ទះឡើងមកហើយខ្សឹបហៅ :

- ព្រះតេជគុណ ! ៗ !

- ... (លោកចៅហ្វាយនៅស្ងៀមព្រោះមិនទាន់ស្គាល់មាត់) ។

- ព្រះតេជគុណម្ចាស់ ! ពួកចោរចូលលុកប៉ុស្តិ៍ហើយ ។

- អ្នកណា ? ចីដោយកញ្ចុះនឹងក្រាញ់ឬ? ចីឯងបានរៀបចំឱ្យ
ការពារស្រួលបូលហើយឬនៅ ?

- ទាន់រួចស្រេចហើយ ប៉ុន្តែ....

លោកសុតន្ទារកប្រាប់ប្រពន្ធឱ្យដាស់កូនរៀបចំរកកន្លែងជ្រកពូនពុំ
ទាន់ផង មានសូរមនុស្សជាច្រើនស្រែកសន្ធាប់ឡើងថា «ចាប់ៗ ! ព័ទ្ធទៅ!»
ទ្រហឹងជុំវិញតែគេហដ្ឋានលោក។ បើកទ្វារបញ្ចាំងពិលទៅ ឃើញ
សុទ្ធតែមនុស្សស្លៀកពាក់កាតិ ជួតក្បាលកន្សែងពោះគោរត់សំរុកចូលតាម

ទ្វាររបងសាលាស្រុកមករាប៉ុន្មាននាក់ គ្មានរវល់គិតអំពីពួកប៉ូលីសបាញ់វ៉ា

យ៉ាណាឡើយ ។ ហើយពួកប៉ូលីសបាញ់ទៅដូចជាគ្មានត្រូវពួកវាម្នាក់
 ណាសោះ បើថាពួកវាខ្លាំងពូកែបញ្ចៀសគ្រាប់ដោយមន្តអាថ៌ទៅក៏សឹង
 តែបាន ។ លោកចៅហ្វាយសោតទាញកែវកាំភ្លើងយន្តផ្ទុះគ្រាប់ឡើងពូ
 ប៉ុនព្រះក៏វាគ្មានឥតស្អប់បន្តិចសោះ ។ ដោយប៉ូលីសទាំងពីរនាក់ចោល
 គ្រាប់បែកដៃទៅ ផ្ទុះបែកឡើងសឹងដាច់ក្រដាសត្រចៀករៀងខ្លួន ក៏ពួក
 នោះនៅតែដើរសំរុកចូលធ្វើហី គ្មានគ្រោះថ្នាក់អ្វីដល់ខ្លួនពួកវាសោះ ។
 លោកស្រែកអោយប៉ូលីសភាសខ្លួនជាប្រញាប់ ចំណែកលោកៗថយចូល
 មកក្នុងផ្ទះបិទទ្វារខ្លាស់ជាប់ ហើយរត់ទៅរកប្រពន្ធនឹងកូនធំតូច លោក
 ទាញយកកាំភ្លើងស្បៀតរបស់លោកកាន់នៅដៃតាមទំលាប់ ។ ក្នុងពេល
 ភ្លាមៗនោះមានសូរមាត់ពួកវាសន្ធាប់នៅជុំវិញផ្ទះលោកថា «យកក្បាល
 វាឱ្យបានរឺយ» ឬ «ជយោ! ជយោ!» ។ វាស្រែកផងពុះទ្វារទាំងមុខ
 ទាំងក្រោយផង ប៉ុន្តែលោកសុគន្ធមិនស្អប់ទេ ព្រួយបារម្ភតែអំពីជោគ-
 វាសនាទៃកូនប្រពន្ធ ដែលនឹងផុតជីវិតនៅនឹងភ្នែកលោកឡូវនេះប៉ុណ្ណោះ ។
 ដើម្បីនឹងធ្វើការរកិច្ចចំពោះ ពេលក្រោយបំផុតក្នុងអាយុជីវិត លោកៗ
 លើកដៃស្តាំដែលកាន់កាំភ្លើងស្បៀតឡើងលើ ស្រែកអស់ទំហឹងថា «ជយោ!
 ព្រះមហាក្សត្រខ្ញុំ» ក្នុងពេលនេះហើយដែលពួកចោរពុះទ្វារក្រោយរំបើក
 ចូលមកបានដល់ក្នុងផ្ទះម្តងម្នាក់ៗ ។ លោកចៅហ្វាយដឹងថា ប្តីឪពុកចោរ
 ខ្លាំងពូកែជាក់ស្តែងមែនហើយទទួលលោកគិតថា បើលោកនឹងស្លាប់ជា
 ក៏ឱ្យបានតស៊ូនឹងវាឱ្យអស់ដៃសិនដែរ លោកតម្រង់ មាត់ត្រែកាំភ្លើងស្បៀត
 លោកទៅពួកខ្លាំងហើយកេះកៃទៅ ស្រាប់តែពួកចោរដែលចូលដល់ក្នុងផ្ទះ

លោកដួលភ្លោលៗ ពីរបីនាក់ដាច់ខ្យល់ដោយ សារត្រាប់នៃអារុទ្ធតូចនេះ
 លោកស្ទុះទៅពូននៅកៀនទូដែក បាញ់ថែមទៀត ដោយពួកវាបាញ់តា
 គ្មានឈប់ឈរបាញ់ទៅបាញ់មកមួយភ្លែតស្រាប់តែ មានអាម្នាក់ប្រជុំ
 ស្លាប់រត់មកចាប់នាងពិដោរពីក្រោយ ទាញនាងឱ្យទៅឈរពាំងនៅមុខពួក

វាៗនឹងពូនពីក្រោយនាង ដើម្បីបាញ់តាមកលោកដោយងាយ ។ លោក
សុគន្ធា ទំលាក់កាំភ្លើងចុះលើកដៃទាំងពីរ ឡើងតាមបង្គាប់ពួកវា
ដោយលោក រកបាញ់តទៅទៀតពុំកើតខ្លាចត្រូវ កូនស្រីសម្លាញ់លោក ។
ប៉ុន្តែលោកមិន ចាំឱ្យវាចាប់លោកបានទាន់ទេ លោកលោតផ្ដោតទៅតាម
បង្អួចដែលមាន ពួកវាចាំប្រុងឯដីនោះស្រាប់ ។ កាំភ្លើងពួកវាឯដីផ្ទុះ
ឡើងផ្ទុះ ហើយសម្លេង ពួកវាម្នាក់បន្តឡើងថា ឱ្យឯងទៅណាចុះ?
ពួកយើងមកសែងយកខ្មោច អាក់បុតកនេះទៅធ្វើបុណ្យឱ្យវាឯជំរុយើង
ទើបសមស្របវា ។

តែប៉ុណ្ណេះសួរកាំភ្លើងក៏អន់ថយទៅវិញ ។ លុះស្ងប់ស្ងាត់អស់ ហើយ
អ្នកស្រុកដែលបានរត់ពូនដោយគម្លាតព្រៃទាំងប៉ុន្មាននៅមាត់ផ្តល់ ទៅលិច
បានសង្កេតឃើញពួកអាចោរនាំគ្នាដើរជាជួរចេញពីសាលាស្រុក មកដោយ
ហោរកញ្ជ្រៀវអីងអាប់ គ្មានភ័យនឹងអ្វីទៀតសោះ គ្នាវាបួននាក់សែងក្រែ
ស្ដែងមួយដែលមានរូបមនុស្សម្នាក់ដេកស្លូកគ្នានកំរើកសោះ ។ នៅអមគ្រែ
ស្ដែងនេះ ពួកចោរកាន់កាំភ្លើងដើរធ្វើបូកសំបើម ។ នាងគន្ធីដេរយំទូញពី
ក្រោយរាប់រៀបសព្វគ្រប់ ។

ពួកអ្នកស្រុកផ្សាររៀងទាំងឡាយ គ្មាននរណាហ៊ានហើបមាត់
បន្តិចទេ ព្រោះគ្មានកាំភ្លើងដើម្បីតស៊ូនឹងពួកវាដែលមានអាវុធនេះគ្រប់ដៃ
ហើយដែលមានជ័យជំនះលើលោកថៅហ្វាយស្រុកផង ។ គេចាំមើល
តែពួកចោរចេញផុតទៅអស់ហើយ ទើបនាំគ្នាអុចចន្ទុះព្រោងព្រាតដើរ

មកបំភ្លឺមើលទឹកផ្អែម ។ គេប្រទះឃើញពួកភ្នាក់ងារប៉ូលីសសាលាស្រុក
ត្រូវគ្រាប់ដេកស្លូកដោយដីបីនាក់នៅនឹងបីមដែលឈាមច្រកមុខបីនាក់ទៀត
នៅនឹងបីមចំហៀងខាងជើង ។ ពួកប៉ូលីសឯទៀតមិនដឹងជាទៅណាបាត់
អស់ទេ គេគ្មានឃើញខ្មោចពួកចោរសោះ ក្រៅពីបួននាក់ដែលលោក
ចៅហ្វាយបាញ់ត្រូវនៅលើគេហដ្ឋានលោក ។ មានទស្សនីយភាពមួយគួរ
ឱ្យរន្ធត់ដល់អ្នកដែលមើលឃើញដំបូង ។ គឺអសុកអ្នកស្រីប្រពន្ធលោក
សុតន្តាដែលត្រូវគ្រាប់នៅទ្រូងខាងឆ្វេងស្លាប់នៅមាត់ទ្វារបន្ទប់ ឈាមហូរ
ហៀរទៅលើក្តារក្រាលជាមួយនឹងអសុកកូនប្រុសតូចពីរនាក់ មួយអាយុ
បួនឆ្នាំមួយទៀតទើបតែនឹងបានជាងមួយខួប ដែលត្រូវពួកចោរចាក់ម្នាក់
មួយកាំបិតស្លៀត ។ នេះបើលោកសុតន្តាបាននៅឃើញផងមិនដឹងជា
លោកសោកសង្រេងយ៉ាងណាទៅទេ ។ ឯចោរបួនបួននាក់ដែលលោក
សុតន្តាចាប់បានមកពីថ្ងៃនោះ ក៏មិនដឹងជាទៅណាបាត់ ។ គេឃើញតែ
ទ្វារតុកនៅតំបែង ។

ជំពូក ៣

ប្រតិបត្តិការផែនការ

ព្រឹកឡើងលោកស្មៀនសាលានិងលោកយោធិ៍ត្រូវទាំងឡាយ នាំគ្នាដើរពិនិត្យភូមិភាគទឹកក្នុងនិងភូមិភាគអរសុភសព្វគ្រប់ ព្រមទាំងប្រមូលភស្តុតាងដាក់មុំ ដើម្បីធ្វើសេចក្តីកត់ហេតុប្តឹងទៅរាជការធំ ។ ប៉ុន្តែលោករកព័ត៌មានអ្វីអំពីការប្រយុទ្ធនេះដ៏ពិស្តារពុំបានសោះ ព្រោះកាលពីយប់មិញនោះលោកនៅនឹងផ្ទះរៀងខ្លួន ឮតែសូរផ្ទុះផាងបាញ់ទៅបាញ់មកប៉ុណ្ណោះ គ្មាននរណាម្នាក់នឹងសួរយកការណ៍បានឡើយ ។ មួយទៀតនិងរកនរណាដឹងអោច នាំដំណឹងអំពីកយន្តរាយនេះទៅសាលាខេត្តក៏ពង់ធំក៏ពុំបានផង ព្រោះយល់ថាពួកចោរដែលមានជ័យជំនះដូច្នេះវាមុខជានឹងរាយអំណាចវាពាសពេញផែនដីជាមិនខាន ។ ស្រុករៀងទាំងមូលនេះមុខជាវាត្រួតត្រាពេញទី ។ មន្ត្រីសាលាស្រុកទាំងប៉ុន្មាន អ្នកប្រុងចុះគ្មាននរណាការពារអ្នកទេ តាមសព្វមួយដងបើលោកចៅហ្វាយមានការអ្វីទាក់ទងនឹងសាលាខេត្ត ដែលនៅចម្ងាយប្រហែលប៉ុន្មានម៉ាយព្រំគឺឡើយម៉ែត្រពីគ្នា លោកតែងប្រើតែចិដោយក្រាញ់ជិះសេះទៅម្នាក់ឯង ឬជាមួយភ្នាក់ងារប៉ូលីសម្នាក់ទៀតបានហើយ ព្រោះចិដោយក្រាញ់ជាមនុស្សជំនាញហើយក្លាហានណាស់ ។ ចុះឥឡូវចិដោយក្រាញ់ក៏មិននៅចិដោយកពុះក៏មិននៅ ។ សូម្បីតែភ្នាក់ងារប៉ូលីសណាម្នាក់ក៏គ្មានផង តើប្រើនរណា

មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា កម្ពុជាខ្មែរ

ម៉ែង សោភ័ណ្ឌ

